

ELS EXPÒSITS A TOSSA I LA SELVA EN EL SEGLE XVIII, Revista Turissa, nº 4,
Toosa de Mar, octubre 2005

Una molt bona part dels expòsits generats en el segle XVIII eren fruit de la pobresa. Tanmateix, en la majoria de casos, l'expòsit era el resultat d'un avortament frustrat; un avortament atacat i denunciat constantment per l'església, però practicat per llevadores, herbolaris i bruixots de poble. La utilització de la corona de rei i la ruda, així ens en deixen constància. Un altre sistema utilitzat pels pobres per desfer-se del nou-nat, era l'ofegament: dormint junts, tot sovint el nadó quedava esclafat sota el pit de la mare. La quantitat de morts d'aquest tipus, i les denúncies que en feia l'església ens fan veure que no són casos de mort blanca o sobtada, sinó vertaders infanticidis. Aquest sistema fou atacat per l'església que hi veié clarament una manera d'eliminar el nadó sense possibilitats de castigar el crim per indemostrable. Vegem aquests manaments fets per Joseph Ferrussola, Visitador General de la diòcesi gironina en representació del bisbe Baltasar Bastero:

"...mana el Senyor Visitador General als Pares y Mares de aquells que despres de ser nats y per lo menos fins sian batejats los fassen un llitet fora del llit de la Mare o de la Dida, y si per pobresa no poguessen fer-ho, o que estigan desganats, quant més prest pogan fassan batejarlos"

Tanmateix, la solució general més utilitzada era l'abandonament del nadó per tal que algú el recollís i les institucions se'n fessin càrrec. Un nadó abandonat, fos quin fos el seu origen, i les causes del seu abandonament, es convertia en l'ésser més indefens, en el marginat més innocent; era, sens dubte, el més pobre de la societat set-centista: per no tenir, no tenia ni pares. Li havien substret el passat i el 92% del seu futur era la mort dins els dos primers anys de vida. Malauradament per ell, al no ser classe productiva, al no representar cap mena de perill d'avalot o revolta, era oblidat àdhuc pels mateixos pobres. Néixer per a morir: aquest era el trist destí dels expòsits.

Poca informació donen els arxius parroquials sobre les circumstàncies dels abandonaments, per fer-ne un llistat precís dels llocs on s'abandonaven els expòsits: es deixaven a la porta de l'hospital si n'hi havia, a la porta de la rectoria, en un camí, en el mateix camí ral...

Molt sovint la mare, pare o llevadora l'exposaven (d'aquí el nom d'expòsit) en un lloc prou allunyat del seu origen per evitar suspicàcies de forma que al traslladar-lo difícilment tornés a raure, ni que fos de pas, al seu poble d'origen.

Amb aquestes prevencions geogràfiques podem analitzar la distribució i quantitat d'expòsits a La Selva. La taula ens mostra les xifres absolutes dels mateixos en les dues parts del

segle i la seva relació amb el nombre d'habitants. Malgrat les limitacions de la manca de dades d'algunes parròquies, es pot observar no només l'evolució al llarg del segle, sinó els pobles que més expòsits generen. En la primera columna trobem els expòsits generats en el període 1720-1760, en la segona la relació entre els habitants i els expòsits, la tercera els expòsits generats en el període 1760-1800, en la quarta la relació entre els habitants i els expòsits d'aquest període, i les dues últimes comparem els dos índexs de creixement per observar com, malgrat l'augment quantitatiu del nombre d'expòsits, augmenta més la població, o sigui que, a proporció, s'abandonà menys en la segona meitat de segle.

<u>EXPÒSITS DE LA SELVA SEGONS ELS LLIBRES DE BAPTISME PERIODE 1720 - 1800</u>						
	Expòsits 1720-1760	habs/exp	Exp. 1760-1800	habs/exp	Index Poblac	Index Expos
Amer	18	28,6	33	45,3	290	183
Anglès	5	77,4	5	89,6	115	100
Arbúcies	8	132,1	17	53,1	85	212
Blanes	17	107,5	29	130,4	206	170
Breda	5	68	4*	140,5	165	80
Brunyola	8	31,5	5	50,8	100	62
Caldes de Malavella	9	59,8	19	52,4	184	211
La Cellera de Ter	2	114	8	62,7	220	400
Fogars de Tordera	2	85	3	105	185	150
Hostalric	s/i	---	2	438,5	384	---
Lloret de Mar	s/i	---	16	160,8	314	--
Maçanes	0	---	3	170	244	300
Maçanet Selva	3	109	16	58,3	285	533
Osor	3	119,3	4	261,5	292	133
Riells del Montseny	0	---	1	272	176	100

Riudarenes	10	51,1	17	56,9	189	170
Riudellots de la Selva	0	347	5	173,5	125	500
St. Feliu Buixalleu	1	406	0	---	251	0
St. Hilari Sacalm	12	44,1	3	475,3	269	25
Sta. Coloma Farners	17	55,2	25	106,4	282	147
Sils	3	81	7	83,5	240	233
Susqueda	1	388	2	292,5	150	200
Tossa de Mar	4	141	7	186,1	231	175
Vidreres	3	84	11	49,6	216	366
Vilobí d'Onyar	7	84,7	8	119,7	161	114
TOTAL	138	88,3	250	103,8	213	181

Tossa és un dels casos més clars i podríem quasi afirmar que, degut a la seva situació aïllada, tots els expòsits eren generats en la mateixa població, fet que no passava en poblacions-cruïlla com Vidreres o Maçanet, per exemple. Respecte al sexe dels abandonats, dels 11 expòsits batejats a Tossa, set eren nenes i quatre eren nens.

Respecte a la estacionalitat és la següent: 1 al març, 1 a l'abril, 2 al juliol, 2 a l'agost 4 al novembre i 1 al desembre. Així com en el temps d'abandonament Tossa segueix el ritme general de la comarca, no passa el mateix amb el sexe, ja que en La Selva s'abandonen un 51% de nens i un 49% de nenes, mentre que a Tossa és un 64% de nenes i un 36% de nens. Tanmateix, d'aquest diferencial no en podem treure conclusions degut al poc nombre d'elements amb els que treballem.

Els expòsits trobats eren batejats i traslladats cap a l'hospital de Santa Caterina de Girona, únic hospital junt amb de la Santa Creu de Barcelona, que tenia cura dels expòsits catalans. Ara bé, res més lluny que pensar en un servei organitzat i ràpid per tal que el nadó no sofrís els inconvenients de la seva situació. El trasllat dels expòsits era una obligació imposada a cada poble que es limitava a transportar el nadó al poble més proper, on l'encomanava al justícia corresponent, el qual feia les gestions necessàries per a buscar qui el traslladaria, l'endemà, al següent poble. Si en el poble hi havia hospital amb rendes, aquest pagava el trasllat, i si no hi havia hospital, existia un sistema de torns establerts per l'autoritat

que acostumava a portar més problemes que avantatges, ja que tothom intentava desentendre's del nadó.

Evidentment, no se'ns fa estrany que la mortalitat d'aquests nadons arribés al 90%: les condicions de l'exposició (molt sovint despullats), les condicions del trasllat, la manca d'un aliment correcte els primer dies de la seva existència i la manca d'amor no eren precisament les condicions adequades per uns infants que molt sovint ja havien sofert diversos intents d'avortament.

Tanmateix, amb els expòsits s'originava una xarxa de didatge per criar-los i mantenir-ne vius el màxim possible. El didatge d'expòsits es convertí en una font d'ingressos de moltes famílies pobres selvatanes.